Stuk **1120** (2006-2007) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

28 februari 2007

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heer Eloi Glorieux, de dames Mieke Vogels en Vera Dua en de heren Rudi Daems, Jos Stassen en Jef Tavernier –

betreffende de steunmaatregelen ter bevordering van een diervriendelijke landbouw

TOELICHTING

Dieren zijn levende wezens met gevoelens en emoties, die ook pijn kunnen voelen, en dus niet zomaar als louter economische objecten kunnen worden beschouwd en behandeld. Vandaag worden ook in Vlaanderen miljoenen dieren, zoals varkens, runderen en gevogelte, voor menselijke consumptie opgekweekt. Sommige praktijken die vandaag nog worden toegepast, zijn als gevolg van Europese richtlijnen gelukkig uitdovend. Die praktijken zijn niet meer van deze eeuw. De nieuwe normen voor de varkenshouderij en de productie van eieren zijn dan wel een verbetering, maar nog lang niet wat het zou kunnen zijn. Concrete praktijkvoorbeelden in andere landen tonen dat het nog beter kan. Dit voorstel van resolutie vraagt de Vlaamse Regering de landbouwers te helpen om op zijn minst de nieuwe Europese normen te respecteren, maar wil er daarnaast de overheid ook toe aanzetten om onze landbouwers te helpen om onmiddellijk over te schakelen naar de meest diervriendelijke systemen. Consumenten hebben herhaaldelijk aangegeven dat ze het appreciëren dat de producten die ze kopen op een diervriendelijke wijze geproduceerd worden. Kiezen voor meer diervriendelijke productiesystemen kan voor onze Vlaamse landbouwers dus een concurrentievoordeel opleveren.

Dit voorstel van resolutie focust op drie aspecten: de varkenshouderij, de kippenkwekerij en eierenproductie en dieren die zonder beschutting buiten staan.

In 2002 werden in België 5,6 miljoen biggen zonder verdoving gecastreerd. Wanneer het vlees van een ongecastreerde beer van meer dan 85 kilogram gebakken of gebraden wordt, kan er in een beperkt aantal gevallen – in 5 tot 15 percent van de gevallen – een specifieke 'berengeur' vrijkomen, die door de consument als onaangenaam ervaren wordt. Vlees dat afkomstig is van gecastreerde varkens produceert die geur niet bij het bereiden.

De manier waarop varkens momenteel nog worden gecastreerd in België, betekent een inbreuk op de Europese richtlijn 2001/93/EG van 9 november 2001, waarin duidelijk gesteld wordt dat het castreren en het couperen van de staart bij dieren die ouder zijn dan zeven dagen, alleen toegestaan is als de ingreep onder anesthesie en met aanvullende langdurige pijnbestrijding wordt uitgevoerd door een dierenarts. Niettegenstaande die richtlijn, wordt de castratie in ons land nog altijd zonder verdoving door niet-bevoegde personen uitgevoerd, soms tot op een leeftijd van vier weken. Daarbij worden met een scalpel het scrotum, het weefsel en de membranen rond de teelballen doorgesneden. De teelballen worden verwijderd uit de balzak en de vezels en de structuren die in verbinding staan met de teelbal, worden doorgesneden, afgeklemd of losgetrokken. Omdat alle weefsels die bij de castratie geraakt worden van zenuwwerking voorzien zijn, is zowel de ingreep zelf als het genezingsproces heel pijnlijk.

Van 2000 tot 2002 was op initiatief van federaal minister van Volksgezondheid, Consumentenzaken en Leefmilieu, Magda Aelvoet, en later Jef Tavernier, een 'werkgroep castratie' actief waarin zowel de sector (Algemeen Boerensyndicaat, de Vereniging van Varkenshouders, Fédération Wallonne de l'Agriculture, Filière Porcine Wallonne), de dierenwelzijnsorganisaties (GAIA, Eurogroup for Animals), enkele wetenschappers en de overheid zitting hadden. In december 2002 resulteerden die werkgroepvergaderingen in een principeverklaring waarin een aantal concrete engagementen werden aangegaan.

Het akkoord hield in dat men chirurgische castratie zo snel mogelijk overbodig zou maken. Er werden twee fasen vooropgesteld:

– vanaf 1 januari 2006 mag chirurgische castratie enkel nog onder verdoving;

– vanaf 1 januari 2009 wordt chirurgische castratie helemaal vervangen door andere technieken, zoals immunoneutralisatie door middel van vaccinatie.

Aan dit principeakkoord werden enkele voorwaarden verbonden:

– minstens een vaccin voor de toepassing van immunoneutralisatie bij varkens is erkend en toepasbaar;

– minstens een algemeen anestheticum voor biggen is erkend en toepasbaar;

– het vlees van gevaccineerde beren mag bij de commercialisering niet als (minderwaardig) 'berenvlees' beschouwd worden.

Ondanks die afspraken gaat tot dusver de castratie zonder verdoving, uitgevoerd door onbevoegde personen, gewoon verder. Dat het wel degelijk anders kan, bewijst de praktijk in andere landen. In Austra-

lië en Nieuw-Zeeland wordt de techniek van de immunoneutralisatie of immunocastratie nu al toegepast. In Noorwegen moeten sinds augustus 2002 alle castraties onder verdoving en door een dierenarts gebeuren. Vanaf 1 januari 2009 wordt in Noorwegen een verbod op chirurgische castratie van kracht. Zwitserland verbiedt castratie zonder verdoving vanaf 2009.

Er is niet alleen de bekommernis om het dierenwelzijn. De afschaffing van castratie bij varkens heeft nog andere voordelen. Beren (niet-gecastreerde varkens) nemen meer nitraat en fosfaat op uit hun voeder en scheiden daardoor minder nitraat en fosfaat uit die tot milieuvervuiling leiden. Het vlees van niet-gecastreerde varkens is magerder dan dat van gecastreerde varkens, wat alvast beter is voor de volksgezondheid.

Ook bij de kweek van kippen en de productie van eieren wordt het dierenwelzijn ernstig geschaad. De Europese richtlijn voor legkippen verbiedt legbatterijen vanaf 2012. Sommige producenten pleiten voor uitstel of zelfs voor de intrekking van het batterijverbod. Veel kippenkwekers vervangen hun conventionele legbatterijen door zogenaamde verrijkte kooien, die in 2012 nog wel toegestaan zijn door de EU. Hoewel de kippen in die kooien iets meer ruimte hebben, bieden ze voor het welzijn van de dieren weinig soelaas. Ze beschikken namelijk over een luttele 50 cm² (een extra oppervlakte van 10 bij 5 cm) meer dan hun soortgenoten in de gewone kooien. Door het gebrek aan ruimte maken de kippen ook nauwelijks gebruik van de voorzieningen die zijn aangebracht, zoals legnesten, stofbaden of zitstokken.

De normen van de Europese richtlijn zijn onvoldoende en het verdient aanbeveling dat de regering kippenhouders helpt om naar betere systemen over te schakelen. De richtlijn bepaalt dat elke kip over een luttele 600 cm² (een oppervlakte van 20 bij 30 cm of ongeveer 1 A4-blad) ruimte moet beschikken en de hoogte van de kooien moet volgens de richtlijn 45 cm bedragen. Onderzoek toont echter aan dat een kip minstens 1272 cm² ter beschikking moet hebben om zich te kunnen omdraaien, 893 cm² om een vleugel te spreiden en 1876 cm² om beide vleugels te strekken. Verder toont onderzoek aan dat meestal een hoogte van 56 cm nodig is om vlot de vleugels te kunnen schudden of spreiden.

Het is overduidelijk dat een verrijkte kooi te klein en te laag is en de hennen beroofd worden van het vermogen om op een zinvolle manier natuurlijke gedragingen te vervullen. Bovendien hebben de kippen nog altijd last van botbreuken omdat ze nauwelijks kunnen bewegen. Kippen hebben er van nature behoefte aan om een nest te bouwen, te scharrelen, stofbaden te nemen in strooisel, op een stok te zitten, zeker 's nachts. De voorzieningen in verrijkte kooien komen geenszins tegemoet aan de belangrijkste natuurlijke gedragingen van kippen.

Er bestaan meer diervriendelijke systemen dan de verrijkte kooien. In zogenaamde volière- of 'wintergarten'-systemen hebben de kippen een vrije uitloop. Grootwarenhuisketens schakelen trouwens meer en meer over naar scharreleieren.

Een derde pijnpunt dat we met deze resolutie willen bestrijden, is dat paarden, runderen en schapen vaak onbeschut in een wei worden gezet. In normale omstandigheden vinden die dieren voldoende beschutting tegen de weersomstandigheden. Vooral koude kunnen de meeste dieren redelijk goed verdragen. Anders is het echter gesteld met volle zon en hitte of met gure wind en regen. De dieren moeten in de zomer in de schaduw kunnen staan. Die kan komen van bomen of van een afdak. Als bescherming tegen aanhoudende slagregen en gure wind zou een schuildak aanwezig moeten zijn. Een heuse stal is echt niet nodig.

1. Met betrekking tot de varkenskwekerij

a) Naar een groepshuisvesting voor varkens

Varkens moeten kunnen beschikken over een omgeving die beantwoordt aan hun behoeften inzake lichaamsbeweging en exploratief gedrag. Het welzijn van de varkens wordt nadelig beïnvloed door een stringente beperking van hun bewegingsvrijheid. Zeugen hebben vooral sociaal contact met andere varkens als zij zich vrij kunnen bewegen en een afwisselende leefomgeving hebben. De huidige praktijk van het permanent opsluiten van zeugen in kleine ruimten moet bijgevolg verboden worden. Europa heeft dit ook voorgeschreven tegen 2013.

Het is wenselijk dat onze Vlaamse varkenshouders bij de omschakeling naar meer diervriendelijke groepshuisvestingssystemen ondersteund worden, zodat de omschakeling vlot en zo mogelijk ook versneld kan plaatsvinden.

Die ondersteuning kan onder andere bestaan uit het ter beschikking stellen van informatie en/of het (laten) organiseren van vorming over de meer diervriendelijke alternatieven. Daarnaast kan de overheid

eventueel ook een tegemoetkoming geven wanneer de varkenshouder opteert voor het meest diervriendelijke systeem en/of ook voor 2013 overschakelt.

b) Een onmiddellijke invoering van de verdoving en na-pijnbestrijding bij castratie

Eigenlijk had het castreren van beren volgens de Europese richtlijn en het principeakkoord al lang via verdoving moeten gebeuren, wat in Vlaanderen jammer genoeg niet het geval is. Er is geen enkele reden om de verdoving niet in te voeren. De kostprijs wordt op 1 euro per big geschat. De verkoopprijs van het varken zal dus slechts heel weinig stijgen, en ook voor de consument zijn de extra kosten verwaarloosbaar klein. Volgens een Eurobarometer-enquête is een grote meerderheid van de Europese consumenten bovendien bereid om meer te betalen voor producten die afkomstig zijn van diervriendelijke productiesystemen.

c) Chirurgisch castreren vanaf 2009 afvoeren

Chirurgisch castreren, zelfs met verdoving en na-pijnbestrijding, is eigenlijk overbodig, omdat er voldoende alternatieven bestaan, waaronder:

– door constant voor voldoende drinkwater te zorgen, het voedsel aan te passen en stresssituaties te vermijden, worden minder stoffen (androstenon) aangemaakt die de typische berengeur veroorzaken;

– door meer vlees van zeugen aan te bieden. Door middel van spermaseksen kunnen bij kunstmatige inseminatie enkel zaadcellen gebruikt worden die tot zeugen leiden;

– door middel van immunocastratie, waarbij via een vaccin de ontwikkeling van de teelballen wordt onderdrukt en er minder androsteron opgeslagen wordt in het vlees. Een extra voordeel is dat gevaccineerde varkens sneller groeien dan gecastreerde varkens.

De praktijk in andere landen, waaronder Noorwegen, Australië en Nieuw-Zeeland, toont dat het anders kan.

Het is wenselijk dat de Vlaamse minister van Landbouw er bij de bevoegde federale overheid op aandringt om het verbod op chirurgisch castreren van varkens in een wet om te zetten.

2. Met betrekking tot de kippenkwekerij

– Het is wenselijk dat onze Vlaamse kippenhouders en eierproducenten bij de omschakeling naar meer diervriendelijke huisvestingsystemen ondersteund worden, zodat de omschakeling vlot en zo mogelijk ook versneld kan plaatsvinden.

  Die ondersteuning kan onder andere bestaan uit het ter beschikking stellen van informatie en/of het (laten) organiseren van vorming over de meer diervriendelijke alternatieven. Daarnaast kan de overheid eventueel ook een tegemoetkoming geven wanneer de kippenhouder opteert voor het meest diervriendelijke systeem en/of ook voor 2012 overschakelt.

– De omschakeling die Europa oplegt, garandeert onvoldoende het dierenwelzijn. Daarom is het wenselijk dat de regering de sector aanmoedigt om verder te gaan dan de minimumnormen en opteert voor niet-kooisystemen, zoals het 'wintergarten'-systeem, een systeem met vrije uitloop of een volièresysteem. De regering bepaalt zelf welke steunmaatregelen ze daartoe uitvaardigt.

3. Met betrekking tot de veeteelt

Om de nodige beschutting tegen zon, regen en wind te bieden, moeten afdaken in de weien en graasvelden geplaatst worden. Dat is op dit ogenblik evenwel niet altijd mogelijk door de geldende regelgeving inzake ruimtelijke ordening. De regering moet die regelgeving aanpassen, zodat kan worden tegemoetgekomen aan de behoefte van de dieren om zich te beschermen tegen verzengende zon, wind en regen.

Eloi GLORIEUX
Mieke VOGELS
Vera DUA
Rudi DAEMS
Jos STASSEN
Jef TAVERNIER

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– is zich ervan bewust dat dieren levende wezens zijn die behoeften hebben die eigen zijn aan hun soort, pijn kunnen voelen en emoties hebben;

– is ervan overtuigd dat dieren die op commerciële basis voor menselijke consumptie gekweekt worden niet louter als economische objecten mogen worden beschouwd;

– is zich ervan bewust dat de EU op termijn maatregelen oplegt inzake het diervriendelijker maken van de varkens- en kippenkwekerij, maar de opgelegde normen garanderen vaak maar een minimum aan dierenwelzijn, zodat onze Vlaamse landbouwers aangemoedigd en geholpen moeten worden om een stap verder te gaan;

– is ervan overtuigd dat een omschakeling naar een diervriendelijke landbouw concurrentievoordeel kan opleveren, omdat de consumenten steeds meer belang hechten aan diervriendelijk geproduceerde waren;

– vraagt de Vlaamse Regering:

1° met betrekking tot de varkenskwekerij:

a) de overschakeling die de EU tegen 2013 oplegt van het gangbare dieronvriendelijke boxsysteem naar een groepshuisvesting te bespoedigen en te vergemakkelijken, door middel van de volgende steunmaatregelen:

1) degelijke informatie en vorming aanbieden over diervriendelijke alternatieven voor de bestaande boxhuisvestingssystemen;

2) landbouwers ondersteunen wanneer ze kiezen voor het meest diervriendelijke groepshuisvestingsysteem;

b) het chirurgisch castreren van biggen zonder verdoving en na-pijnbestrijding uit de wereld te helpen en castraties enkel te laten uitvoeren door een veearts;

c) alles in het werk te stellen om het chirurgisch castreren van biggen tegen 2009 overbodig te maken, zoals afgesproken werd tussen de sector, de dierenrechtenbeweging en de overheid en er tevens bij de federale regering op aan te dringen om dat in een wet om te zetten. De Vlaamse Regering werkt indien nodig ook steunmaatregelen uit om de voorwaarden te creëren die de vlotte invoering van de alternatieven voor chirurgische castratie mogelijk maken;

2° met betrekking tot de kippenkwekerij de overschakeling van de conventionele batterijkooisystemen naar meer diervriendelijke niet-kooihuisvestingsystemen die de EU tegen 2012 oplegt, te bespoedigen en te vergemakkelijken, door middel van de volgende steunmaatregelen:

a) degelijke informatie en vorming aanbieden over de meest diervriendelijke alternatieven;

b) kippenhouders die verdergaan dan de door de EU opgelegde minimumnormen en overschakelen naar de meest diervriendelijke niet-kooisystemen, zoals het 'wintergarten'-systeem of een systeem van vrije uitloop of volière, in aanmerking te laten komen voor overheidssteun;

3° met betrekking tot de veeteelt de wet op de ruimtelijke ordening aan te passen om voor voldoende beschuttingsmogelijkheden tegen hitte, gure wind en regen te kunnen zorgen voor dieren die in een wei staan.

Eloi GLORIEUX
Mieke VOGELS
Vera DUA
Rudi DAEMS
Jos STASSEN
Jef TAVERNIER